

# HIUMAA VALLA ARENGUKAVA 2035+

## Hiumaa tervise- ja heaolu tegevuskava aastateks 2023 – 2026.

Eesmärgid, indikaatorid, tegevussuunad ja tegevused	Teostamise AEG (täpsusta), vajadusel täpsustav tegevus ja INDIKAATOR				Teostaja	
	2023	2024	2025	2026	organisatsioon	Kaasatavad partnerid
<p><b>Eesmärk 1: Hiumaa last ja noort ümbritsevate asutuste ühine arusaam sotsiaalsete oskuste õpetamisest ja seda toetavate uute arenduste loomine ja rakendamine.</b></p> <p><b>Mõõdikud:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Protsessi indikaatorid:</li> <li>o Hetkeolukorra kaardistus ja vajaduste analüüs on koostatud;</li> <li>o Koostöölepe on koostatud;</li> <li>o Koostöölepe on rakendatud kõikides lasteaedades 2026 aasta lõpuks.</li> <li>o Koostöölepe on rakendatud kõikides koolides 2026 aasta lõpuks.</li> <li>o Metoodikate rakendamisega on ühinenud kõik noortekeskused;</li> <li>o Iga kvartal toimuvad võrgustiku kohtumised.</li> <li>- R.E: eakaaslaste uimastite tarvitamist soosivad hoiakud (39%) langustrendis;</li> <li>- R.E: sõprade uimastite tarvitamine (42%) langustrendis;</li> <li>- R.E: sõprade soovimatu käitumine (47%) langustrendis;</li> <li>- R.I: soovimatu käitumise varajane avastamine (42%) langustrendis;</li> <li>- R.I: uimastite tarvitamise tajutav risk (37%) langustrendis;</li> <li>- R.I: uimastite tarvitamise varajane alustamine (40%) langustrendis;</li> <li>- K.I: hoiakud ja väärtuse (55%) tõusutrendis;</li> <li>- K.I: osalemine (63%) tõusutrendis;</li> <li>- K.I: sotsiaalsed oskused (61%) tõusutrendis;</li> <li>- Laste ja noorte õppeedukuse kasv. Andmed HaridusSilmast.</li> </ul>						
Tegevussuund 1.1 Sotsiaalsete oskuste õpetamisest ühise infovälja ja võrgustiku loomine ja rakendamine.						
Tegevus 1.1.1 Sotsiaalsete oskuste juhtgrupi (koalitsioon) loomine ja rakendamine ning olemasoleva olukorra kaardistamine (lasteaed, kool, noortekeskus jm).	I pa Juhtgrupi moodustamine. Juhtgrupi ülesannete kirjeldamine ja vastutuse jagamine (sh juht). Juhtgrupi aja-, tegevusplaani koostamine. Olemasoleva olukorra kaardistamiseks lähteülesande kirjeldamine;  II pa Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine sh. olemasoleva olukorra kaardistamine. Olukorra analüüs ja arendusvajaduste selgitamine ja sõnastamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.  II pa rakenduse hindamine.	Hiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad Noortekeskused Huvitegevus/haridus Kogukond (külaseltsid, jm vabaihendused) Politsei, Rajaleidja
Tegevus 1.1.2 Sotsiaalsete oskuste toetamiseks laiendatud koostöövõrgustiku arendamine.	II pa koostöövõrgustiku arendaja/juhi määramine, leidmine.	I pa võrgustiku osapoolte otsustamine, kontakteerumine ja koostöölepete sõlmimine. Võrgustiku motiveerimine: ühise eesmärgi sõnastamine ja osapoolte kasu ja vastutuse selgitamine ning kinnitamine. Võrgustiku tegevus- ja ajaplaani koostamine ja rakendamine; II pa võrgustiku tegevuste rakendamine. Võrgustiku tegutsemisest vahekokkuvõtte ja ettepanekud edasiseks arenguks.	I pa võrgustiku tegevuste rakendamine vastavalt arenguettepanekutele. Võrgustiku tegevus- ja ajaplaani hoidmine (ühise infovälja hoidmine - regulaarsed koosolekud); II pa vajadusel ühiste eesmärkide täpsustamine ning järjepidev võrgustiku tegevus- ja ajaplaani rakendamine.	Järjepidev võrgustiku tegevus- ja ajaplaani rakendamine; II pa protsessi hindamine.	Hiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad Noortekeskused Huvitegevus/haridus Raamatukogud Kogukond (külaseltsid, jm vabaihendused) Politsei, Rajaleidja

Tegevus 1.1.3 Uuring "Sotsiaalsete oskused lapsevanemate ja õpetajate vaates".	II pa uuringu vajaduse hindamine ja eesmärgi püstitamine.	I pa vajadusel uuringu teostamine ja analüüs; II pa uuringu tutvustus ja vajadusel võrgustikule ettepanekud edasiseks arenguks.	X	X	Hiiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad
--	---	--	---	---	--------------	-------------------------------------

Tegevussuund 1.2 Sotsiaalsete oskuste õpetamiseks uute arenduste algatamine ja rakendamine.

Tegevus 1.2.1 Valdkondade ülese sotsiaalsete oskuste "miniõppekava" koostamine ja rakendamine.	Protsess ühtib tegevusega 1.1.1. Lisandub pädeva koostööpartneri leidmine (ülikool). Koostööpartneri panuse finantseerimiseks ressursside leidmine. II pa koostööpartneriga lepingu sõlmimine. Partneri toetuseks laiendatud/teematöörühma loomine ja rakendamine.	I pa õppekava koostamine; II pa õppekava rakendamine.	I pa õppekava rakendamine ja vahehindamine. Vajadusel õppekava korrigeerimine; II pa õppekava rakendamine.	I pa õppekava rakendamine; II pa õppekava rakendamine ja hindamine. Ettepanekud järgmiseks tegevusperioodiks.	Hiiumaa vald	Koolid ja lasteaiad Noortekesused Eesti Ülikoolid Tervise Arengu Instituut
--	---	--	---	--	--------------	---

Tegevus 1.2.2 Sotsiaalse innovatsiooni algatamine: Laste sotsiaalseid oskusi võimendavate ühispraktikate loomine ja rakendamine.	X	I pa lähteülesande kirjeldamine innovatsiooni algatamiseks. Algatuse/arenduse meetoodika valik ja vajadusel meetoodika tellimuse esitamine; II pa innovatsiooniks meeskonna kokku kutsumine. Lähteülesande edasi arendamine (võimalikud meetoodikad: loometalgud, avatud ruum jne). Arendusideede valimine.	Ideede rakendamine.	Ideede rakendamine. II pa rakendamise hindamine.	Hiiumaa vald	Koolid Noortekesused Õpilas- ja noorteorganisatsioonid
--	---	--	---------------------	---	--------------	--

**Eesmärk 2. Hiiumaa lastele ja ja noortele kogukonnas osaluse ja tunnustuse süsteemi välja töötamine ja rakendamine.**

**Mõõdikud:**

- Laste hõivatus huvitegevuse ja –haridusega, tõusutrendis; andmed Hiiumaa huvihariduse registrist.
- K.K: osalemise võimalused kogukonnas (55%) parenevad;
- K.K: tunnustamine kogukonnas (50%) pareneb;
- K.K: suhted kogukonnas (60%) parenevad;
- K.E: eakaaslaste prosotsiaalne käitumine (70%) paraneb;
- K.E: osalemise tunnustamine eakaaslaste poolt (55%) paraneb;
- Protsessi indikaatorid!
- o Ajakohane huvihariduse register;
- o Huvitegevus/hariduse valikuvõimalused üle Hiiumaa.
- o Toimiva koostöö (osalusprotsent kohtumistel, toimunud kohtumised jne) ja infovahetuse mõõdikud, mis täpsemalt, selguvad protsessi I etapis?
- o Hiiumaal on loodud osalus- ja tunnustussüsteem.

Tegevussuund 2.1 Kogukonnas osaluse ja tunnustuse süsteemi valdkondade ülene juhtimine ja järjepidevuse tagamine.

Tegevus 2.1.1 Osaluse ja tunnustuse süsteemi juhtgrupi (koalitsioon) loomine ja rakendamine.	I pa Juhtgrupi moodustamine (võimalikult lai valdkondade kaasatus). Juhtrühma ülesannete kirjeldamine ja vastutuse jagamine. Juhtrühma aja-, tegevusplaani koostamine. Juhtgrupil lähteülesande kirjeldamine tegevusele 2.1.2-2.3.1; II pa Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine. II pa Rakenduse hindamine.	Hiiumaa vald	Kõik valdkonnad, kes mõjutavad otseselt ja kaudselt laste arengut.
--	--	--	--	--	--------------	--

Tegevus 2.1.2 Osaluse ja tunnustuse süsteemi protsessijuhi leidmine, finantseerimine ja rakendamine.	I pa Protsessijuhi ülesannete kirjeldamine (vt lähteülesanne 2.1.1); II pa protsessijuhi ressursside kavandamine ja taotlemine. Vahehindamine, vajadusel plaanide muutmine.	Protsessijuhi leidmine Protsessi juhtimine rakendub. Protsessi seire ja aruandlus.	Protsessi juhtimine rakendub. Protsessi seire ja aruandlus.	Protsessi juhtimine rakendub. Protsessi seire ja aruandlus.	Hiiumaa vald	Kõik valdkonnad, kes mõjutavad otseselt ja kaudselt laste arengut.
Tegevus 2.1.3 Osaluse ja tunnustuse süsteemi olemasoleva olukorra kaardistamine (osaluse võimalused, olemasolevad tunnustused ja nende "kaal", millist tunnustust lapsed hindavad ning kõigi Hiiumaa oluliste osapoolte info ja ressursid).	X	II pa VH kaardistamise lähteülesande kirjeldamine koostöös juhtgrupiga. Osavaldades kaardistamiseks toetusgruppide loomine. Kaardistamine.	I pa Olemasoleva olukorra kaardistuse teostamine ja andmete analüüs. Analüüsi tulemuste esitlemine.	X	Hiiumaa vald	Kõik valdkonnad, kes mõjutavad otseselt ja kaudselt laste arengut.

Tegevussuund 2.2 Kogukonnas osaluse ja tunnustuse süsteemi loomine ja rakendamiseks piloteerimine.

Tegevus 2.2.1 Osaluse ja tunnustuse süsteemi väljatöötamine ja praktikasse rakendamine.	X	X	I pa arendusmehhanismi (võib olla juhtgrupi baasil) kokku kutsumine. Lähteülesande edasi arendamine (võimalikud meetodid: loometalgud, avatud ruum jne). Arendusideede sõnastamine/kirjeldamine. Süsteemi projekti valmimine; II pa osaluse ja tunnustuse süsteemi piloteerimine.	I pa osaluse ja tunnustuse süsteemi piloteerimine. Rakenduse hindamine ja vajadusel parendamine. II osaluse ja tunnustuse süsteemi rakendamine.	Hiiumaa vald	Kõik valdkonnad, kes mõjutavad otseselt ja kaudselt laste arengut.
Tegevus 2.2.2 Osaluse ja tunnustuse süsteemi kommunikatsiooniplaani koostamine.	X	X	I pa osaluse ja tunnustuse süsteemi komm.plaani koostamine sh sihtrühmade ja kanalite täpne kirjeldamine. Komm.plaani teemade ajastamine (vt tegevus 2.2.1); II pa VH komm.plaan sh igale sihtrühmale täpsed sõnumid.	Osaluse ja tunnustuse süsteemi majandusaasta teavituspilooni koostamine ja rakendamine.	Hiiumaa vald	Kõik valdkonnad, kes mõjutavad otseselt ja kaudselt laste arengut.

**EM3: Hiiumaa laste ja noorte toetamiseks järjepideva vanemahariduse süsteemi loomine ja rakendamine.**

**Mõõdikud:**

- R.P: kokkulepete ja reeglite puudumine perekonnas (45%) langustrendis;
- R.P: konfliktid perekonnas (32%) langustrendis;
- R.P: vanemate uimastite tarvitamist soodustavad hoiakud (35%) langustrendis;
- R.P: vanemate soovimatut käitumist soodustavad hoiakud (35%) langustrendis;
- Hooliva kogukonna noorteuringu andmed.

Tegevussuund 3.1 Vanemahariduse (VH) olemasoleva praktika infovälja koostamine ja juhtimissüsteemi loomine.

Tegevus 3.1.1 Vanemahariduse juhtgrupi (koalitsioon) loomine ja rakendamine.	I pa Juhtgrupi moodustamine (igast osavallast max 2 inimest, erinevate valdkondade osapooled). Juhtgrupi ülesannete kirjeldamine ja vastutuse jagamine (sh juht). Juhtgrupi aja-, tegevusplaani koostamine. Juhtgrupil lähteülesande kirjeldamine tegevusele 3.1.2; II pa Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine sh. Juhtgrupi lähteülesande kirjeldamine tegevusele 3.2.1.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine.	Juhtgrupi aja- ja tegevusplaani rakendamine. II pa Rakenduse hindamine.	Hiiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad Täiskasvanuhariduse pakkujad Ettevõtjad, vabäühendused (koolitusfirmad)
Tegevus 3.1.2 VH olemasoleva olukorra kaardistamine (varasemalt toimivad praktikad, Eesti ja rahvusvaheline kogemus ning Hiiumaa osapoolte info ja ressursid).	I pa VH kaardistamise lähteülesande kirjeldamine (teoreetiline ülevaade senistest praktikatest + paikkonna olemasolevad ressursid). Osavaldades kaardistamiseks toetusgruppide loomine. Kaardistamine; II pa Olemasoleva olukorra kaardistuse teostamine ja andmete analüüs. Analüüsi tulemuste esitlemine.	X	X	X	Hiiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad Täiskasvanuhariduse pakkujad Ettevõtjad (koolitusfirmad)
Tegevussuund 3.2 Vanemahariduse praktika loomine ja rakendamine.						
Tegevus 3.2.1 Vanemahariduse süsteemi väljatöötamine ja praktikasse rakendamine.	II pa punkt 3.1.2 info koondamine. Ekspertide kaasamine juhtgruppi ja vanemahariduse lähteülesande kirjeldamine disainiprotsessi minekuks.	I pa VH süsteemi disainimine (disaini tellimine) ja rakenduskava koostamine. Osapoolte kaasamine disainiprotsessi (osapoolteks võiks olla ka teised maakonnad - maakondade ühisprojekt). II pa VH süsteemi testimine ja vajadusel parendamine.	VH süsteemi rakendamine.	VH süsteemi rakendamine. II pa Rakenduse hindamine.	Hiiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad Täiskasvanuhariduse pakkujad Ettevõtjad (koolitusfirmad)
Tegevus 3.2.2 Vanemahariduse kommunikatsiooniplaani koostamine (igale sihtrühmale võimetekohane sõnum ja sobiv infokanal).	X	I pa Kommunikatsioonitöörühma moodustamine (ekspertgrupp, kes teeb koostööd 3.1.1 töörühmaga). VH komm.plaani koostamine sh sihtrühmade ja kanalite täpne kirjeldamine. VH komm.plaani teemade ajastamine (vt ees tegevused); II pa VH komm.plaan sh igale sihtrühmale täpsed sõnumid.	VH majandusaasta teavitusplaani koostamine ja rakendamine.	VH majandusaasta teavitusplaani koostamine ja rakendamine.	Hiiumaa vald	Koolid (sh hoolekogud) Lasteaiad Täiskasvanuhariduse pakkujad Ettevõtjad (koolitusfirmad)

\* Mõõdikutena on valdavalt kasutatud Hiiumaa "Hooliva kogukonna noorteuring, 2022" andmeid. Mõõdikute tähistamiseks kasutatud lühendid on: P - probleemid; R.P - riskitegur, pere; R.E - riskitegur, eakaaslased; R.I - riskitegur, individuaalsed; K.K -